

Arbejde giver utvivlsomt Læseren et Indtryk af Rantzaus Betydning og kan i adskillige Tilfælde være Forskeren en Vejleder i Benyttelsen af Relationernes brogede Mængde. Alligevel virker Bogen ikke helt tilfredsstillende. Skitsen om Rantzaus Liv og Virksomhed forstærker Længslen efter en udtømmende Biografi, Gennemgangen af Relationerne vækker Tvivl om den fulgte Fremgangsmaades Berettigelse. Som Forfatteren fremhæver, er de vidt forskellige fra andre Statsmænds Brev- og Aktsamlinger, i Slægt med vore Dages Avisstof, men samtidig mærket af at være passeret og kommenteret af en aandelig og politisk Førstemand. Et Optryk fortjener de næppe; en Regest-Gengivelse vil blive en uinteressant Opramsning af kendte Fakta og urigtige Rygter. Vilde derimod ikke Tilvejebringelsen af et fuldstændigt Person- og Sagregister være den Form, som tilfredsstillede Forskningens mangesidige Behov? *A. x. L.*

Ved Siden af det ældre *Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte* udkommer fra 1922 et Aarskrift: *Nordelbingen. Beiträge zur Heimatforschung in Schleswig-Holstein, Hamburg und Lübeck*, redigeret af de to Kunsthistorikere, den fornylig afdøde Walter H. Dammann i Flensborg og Harry Schmidt i Kiel. Foranledningen til dets Fremkomst var ret tilfældig — Ønsket om at skabe et Festskrift for Johannes Biernatzki — men forhindrer ikke, at det i flere Henseender har faaet et Særpræg. Som *Zeitschrift* har *Nordelbingen* sit Centrum i Kiel, men søger i det hele Medarbejderne fra videre Kredse. Af kunsthistoriske og museumshistoriske Bidrag findes mange; ogsaa adskillige om Hertugdømmernes Naturforhold og Geologi; de fleste er dog af historisk Indhold. I Overensstemmelse med Undertitlen falder Aarskriftet indenfor Rammen af den moderne »Hjemstavnsforskning«. Allerede Paul von Hedemann Heespens Medarbejderskab er til en vis Grad et Fanemærke, som viser Tendensen til at hævde Hertugdømmernes Egenart i Modsætning til baade Danmark og Preussen. I hans tankevækkende Smaaafhandlinger — f. Eks. i Betragtningerne paa Grundlag af Otto Brandts Emkendorff-Værk (IV. Bd.) — mærker man den nyere slesvig-holstenske Historieskrivnings Sympati for det 18. Aarhundredes Helstat, personliggjort i A. P. Bernstorffs Skikkelse og næsten beundret som en Paradisets Have før det (danske) politiske Syndefald ved det 19. Aarhundredes Begyndelse. I von Hedemanns Anmeldelse af P. Lauridsens Værk (III Bd.) lægger man Mærke til hans Adskillelse mellem »Jysk« og »Dansk«, der dog delvis skal tjene til at understrege Modsætningen mellem

By- og Embedsmandsklassen og Landets Bondebefolkning. Bureaukrater er ham lige forhadte, hvad enten de kommer fra Berlin eller København.

Naturligvis er det vanskeligt at fremhæve Aarsskriftets enkelte Bidrag. Nævnes maa dog Ernst George's store Studie over Vestslesvigs økonomiske og kulturelle Forbindelser med Nederlandene (I. Bd.) og Arkivraad Kochendörffers Oversigter over Hertugdømmernes Arkivvæsen (II. Bd.), de adelige Landretter (III. Bd.) og de ældre Registraturer over Indholdet i Gemeinschaftliches Archiv (IV. Bd.). P. Langendorf giver i sin Disputats om Hans den Yngre (III Bd.) en overskuelig Redegørelse for hans Stilling mellem den kongelige og den gottorpske Linie og hans Kamp med Stænderne. Mindre fyldestgørende er Fremstillingen af Hertugens Godspolitik og Forhold til Bønderne. Wilh. Klüvers Skildring — ligeledes en Disputats — af Franz Hermann Hegewisch (IV. Bd.) har Interesse som Redegørelse for den gammelliberale, engelsk paavirkede Idéretning indenfor den slesvig-holstenske Bevægelse. Værdifuld er Paavisningen af Hegewisch's meget ringe, af Førerne for 40'ernes danske Bevægelse stærkt overvurderede Indflydelse paa Begivenhedernes Forløb.

Fremkomsten af et nyt og stadig voksende Aarsskrift med Bidrag vedrørende Hertugdømmernes Historie er et Bevis paa den stærke videnskabelige historiske Interesse, som for Tiden gør sig gældende blandt deres aandelige Førere. Den lokale Historieforskning havde en Blomstringstid i den første Halvdel af det 19. Aarhundrede; adskilligt tyder paa, at den nu staar overfor en ny Opgang. Fra dansk Side er der Grund til at anerkende de ubestridelige Fremskridt. Ogsaa Nordelbingens forskellige Bind giver Prøver paa, at Hertugdømmernes yngre Historikere langt mere end tidligere Generationer gør Studier i danske Arkiver og tager Hensyn til dansk historisk Litteratur. Samtidig er den stærke Grøde indenfor Hertugdømmernes Historieforskning en Opfordring til at man ogsaa herhjemme gør sin Part af Arbejdet. Ikke alene Nordslesvigs Historie er vor naturlige Arbejdsmark. Ogsaa i Sydslesvigs og Holstens har Danmark sin aarhundredgamle Andel.

Ax. L.

Den württembergske Topograf og Historiker Victor Ernst fortsætter med *Die Entstehung des deutschen Grundeigentums* (1926) sine Studier over de tyske Stænders historiske Oprindelse og Udvikling. Han har tidligere behandlet beslægtede Emner i »Die Entstehung des niederen Adels« 1916, i »Mittelfreie, ein Beitrag zur schwäbischen Standesgeschichte« 1920, og Anm. mindes